

Abraham Charnes (1917. – 1992.)

Abraham Charnes rođen je 4. rujna 1917. g. u Hopewellu, Virginia, a umro 19. prosinca 1992. g. u Austinu, Texas, SAD. Diplomirao je matematiku na University of Illinois (Urbana-Champaign) 1938. g., gdje je i magistrirao 1939. Doktorirao je na istom sveučilištu 1947. g. s disertacijom pod naslovom Wing-Body Interaction in Linear Supersonic Flow. Postdoktorsku akademsku karijeru započeo je 1948./49. kao docent iz matematike na Carnegie Institute of Technology, Pittsburgh, PA SAD. U to vrijeme je oženio Kathryn Francis i započeo dugoročnu suradnju i prijateljstvo s prof. W. W. Cooperom. Također je predavao na Purdue University i Northwestern University, te od 1968. g. na University of Texas u Austinu, gdje je bio direktor Centra za kibernetička istraživanja.

Prof. Charnes je međunarodno priznati matematičar i jedan od pionira u operacijskim istraživanjima. Njegovi značajni doprinosi su u matematici, statistici, optimizaciji u inženjerstvu, financijama, marketingu i upravljanju ljudskim resursima. Razvio je nekoliko područja u teoriji i primjenama ekstremalnih metoda, kao npr. višekriterijsko programiranje, ciljno programiranje, analizu omeđivanja podataka itd. Bio je osnivač i predsjednik (1960) The Institut of Management Science (TIMS) i urednik časopisa Management Science. Objavio je 434 znanstvena rada u časopisima i osam knjiga. Imao je znatan broj izvanredno talentiranih doktoranada iz cijelog svijeta. Bio je u užem izboru za dobitnika Nobelove nagrade 1975. Dobitnik je više nagrada, od kojih ističemo The John von Neumann Theory Prize of the TIMS and the Operations Research Society of America (ORSA) 1982., zajedno s W. W. Cooperom i R. J. Duffinom, za njihove fundamentalne doprinose metodama optimizacije, koncepte i modele u problemima odlučivanja, planiranja i dizajniranja. A. Charnes je jedna od 23 osobe koje su izabrane u The International Federation of Operational Research Societies' Hall of Fame u proljeće 2015.

Prof. Charnes značajan je i zbog uloge koju je imao u razvoju operacijskih istraživanja kod nas. Ljubomir Martić je prvi od naših operacijskih istraživača koji je boravio na specijalizaciji kod A. Charnesa na Northwestern University u Evanstonu, Illinois 1961./62. akademske godine, kao stipendista Fordove fondacije. Nakon povratka u Zagreb, Martić je nastavio pionirski rad na razvoju operacijskih istraživanja. Osnivač je i voditelj Seminara za matematičko programiranje i teoriju igara od 1966. g. Drugi koautor ovog teksta otišao je 1968. na doktorski studij na Northwestern University kod Charnesa, ali je on te godine otišao u Austin, Texas. Zbog toga je doktorirao kod Ben Israela, poznatog suvremenog matematičara, kojemu je prof. Charnes bio mentor. Objavio je nekoliko radova zajedno s prof. Charnesom. Prvi koautor ovog priloga proveo je šk. god. 1985./86. kao stipendista Fulbrightovog programa za postdoktorski znanstveno-istraživački rad kod A. Charnesa. Rezultat tog boravka i kasnije suradnje je više zajedničkih objavljenih radova iz Data Envelopment Analysis (DEA). Prof. Charnes je, objavljivanjem članka s W. W. Copperom i E. Rhodesom 1978., postao jedan od osnivača Analize omeđivanja podataka (AOMP, odnosno DEA). To je metodologija koja se bavi ocjenjivanjem efikasnosti entiteta, koji koriste nekoliko istih inputa i ostvaruju više istih outputa. Primjene te metodologije kod nas su napravljene u analizi osjetljivosti podataka, bankarstvu, regionalnom planiranju, trgovini, distribuciji električne energije i dinamičkoj efikasnosti gradova. Za svu pomoć koju nam je prof. Charnes pružio i pažnju koju nam je ukazao i time doprinio razvoju operacijskih istraživanja u Hrvatskoj, uvijek ćemo mu ostati zahvalni i s poštovanjem ga se sjećati.